

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Delavniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobijo se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za ožnanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Ljudski shod pri Sv. Lenartu v Slov. gor.

Ta shod je bil vkljub hudemu vremenu dobro obiskovan, lep dokaz politične probujenosti v tem krasnem okraju. Vlado je zastopal c. kr. komisar g. Ernest plem. Lehmann, predsedoval pa načelnik narodnega okrajnega zastopa, g. Vogrin, župan v Spodnjem Porčiču.

Prvi je govoril g. dr. Radaj, velezaslužni starosta naših poslancev. Razložil je v mirnostvarni in poljudni besedi uzroke, zakaj so slovenski poslanci prisiljeni zapustiti deželni zbor štajarski. Bili so poslanci in v njih volici njihovi ne samo prezirvani, ampak naravnost razžaljeni. Nemška večina, na čelu njej celo deželni glavar Attems, ki so ga cesar za celo Štajarsko imenovali, podpisal je predlog zoper skromne, a zelo opravilne zahteve Slovencev na celjski gimnaziji. Govornik je izrazil, da se slovenski poslanci ne morejo vrniti v Gradec, ako državni zbor slovensko gimnazijo ali slovenske paralele v Celju odkloni. Navzoči so živahno pritrdjevali in vsprejeli resolucijo, ki se glasi:

»Na ljudskem shodu pri Sv. Lenartu danes zbrani Slovenci odobravamo in radostno pozdravljamo, da so naši poslanci zapustili deželni zbor štajarski; storili so možato, kar je velevala politična modrost, korist domovine in narodna čast.«

Drugi govornik g. Robič je razložil spretno pomen novih davčnih načrtov v državnem zboru — za kmetijske ljudi. Preosnova davčnih zakonov je potrebna. Mnogi so namreč sedaj preobloženi, ali drugi zopet plačujejo premalo davka ali nič. Da bi se na kmetih zemljiški davek znatneje znižal, stavljal je on več predlogov v davčnem odseku državnega zbora. Nekatere so mu poslanci mestni zavrgli s pomočjo grajščakov, kar je res čudno! Te predloge hoče v zbornici ponoviti in upa zmagati. Opozarjal je za tem kmete na bližnjo revizijo ali popraviljanje zemljiškega katastra, ki se je sestavil dosti napačno pred 15 leti. Delo vzame deželna komisija v roke, v katero je tudi on bil izvoljen. Glavna reč je, da župani delajo na znižanje sedanjih tarif, ki so zlasti v mariborskem in št.-lenartskem okraju previsoke, n. pr. od vinogradov I. vrste je čisti katastralni dohodek nastavljen z 42 gld. od orala. Sicer pa hoče govornik pravočasno sklicati vse župane tega okraja, da se dogovorijo, kako bodo postopali. Sklenila se je naslednja resolucija: »Preosnova davčnih zakonov more kmetiskim ljudem koristiti le, ako se zemljiški davek zmanjša za 20 % vsaj tistim posestnikom, katerih čisti katastralni dohodek ne presega 300 gld.«

Tretji govornik g. dr. Gregorčec je poročal o državnem zboru. Najprvi je pojasnil prošnjo slovenskih občin, naj bi se novi domovinski zakon vsprejel neizpremenjen po vladinem načrtu. Takih prošenj nese sedaj on s seboj na Dunaj 34. Zatem je govoril o borbi,

katero imajo slovenski poslanci še zmiraj za jednako-pravnost Slovencev in slovensčine v šolah, uradih in javnem življenju. Naposled je kazal, kako krivičen je sedanji volilni red za kmete, za avstrijske Slovane, za državo pa naravnost poguben. Zato so cesar ministru Taaffeju naročili volilni red preosnovati. Ko bi Taaffejev predlog obveljal, zgubili bi samo nemški liberalci od 110 poslancev toliko, da bi jim komaj ostalo 37; ta stranka bila bi popolnem potolčena. Tej osodi je ušla sedaj še s tem, da je vrgla grola Taaffeja. Toda novi ministri in njihovi pristaši se tudi ne morejo pogoditi, kako bi zahtevam po preosnovi volilnega reda ustregli. Vsled tega je politični položaj popolnem nejasen in prevrat vsak trenotek mogoč. Slovenski poslanci bodemo vsakako nemške konservativce podpirali, da zabranimo nakane nemških liberalcev. Boljše, da še ostane kakor je, namesto da bi nemški liberalizem se iz nova utrdil. Vsprejela se je na to naslednja resolucija:

»Nagla in neosnovana odslovitve edinega nam pravičnega deželnega šolskega nadzornika, gosp. Jarca, užalila nas je močno in iznemirila tem bolj, ker je na njegovo mesto prišel mož, ki je bil bojevit pristaš nemško-pruskega šulvereina ter svoje mrznje do vsega, kar je slovensko, nikoli ni prekrival. Smatramo kot nujno politično potrebo, delati na razdelitev deželnega šolskega sveta v dva oddelka, nemški in slovenski.«

Ob koncu so zbrani pritrdili predlogu, ki so ga nasvetovali vlč. g. dekan Jurčič: Izrekamo svojim deželnim in državnim poslancem najiskrenejšo zahvalo in popolno zaupanje.

Konjiškega katol. političnega društva XXV. redni občni zbor.

Potrebno se pam zdi, da o rednem občnem zboru vedno čilega katol. političnega društva v Konjicah dne 17. febr. t. l. na tem mestu spregovorimo. Dasi je vreme tistega dne bilo silo slabo, vendar se je zbralo katic sto udov popoldne ob 3. v lepo okinčanem društvenem prostoru.

Po prisrčnem pozdravu prvomestnika, vlč. g. nadžupnika Jerneja Voha, imel je slavnostni govor č. g. Fr. Korošec. V navdušenih besedah je slikal nalogo tega društva kot političnega, katoliškega in slovenskega. Na to povzame besedo deželni poslanec g. dr. Jos. Sernek. Poročal je o uspehih slov. poslancev v deželnem zboru sploh, posebej pa o izstopu iz deželnega zbora. Z burnim ploskanjem so mu zborovalci pritrdjevali, in ko na to g. dr. Rudolf v iskrenih besedah predlaga zaupnico g. poslancu in njegovim tovarišem, vskipelo je navdušenje do vrhunca. Soglasno se je izrekla

zaupnica ter sklenila peticija za slov.-nemško gimnazijo Celju.

Po poročilu blagajnikovem in vsprejemu novih udov je bila vo litev odbora. Z vsklikom sobili na predlog č. g. župnika M. Tomažiča izvoljeni vlč. g. nadžupnik Jernej Voh prvomestnikom, g. dr. J. Rudolf podpredsednikom in knjižničarjem, č. g. Fr. Kukovič tajnikom, č. g. Al. Šoba blagajnikom, g. Fr. Napotnik blagajnikovim namestnikom, in odbornikom gg. Jakob Kline, Jurij Šibanc, in Jurij Rotnik ter namestnikom Jožef Rodkubovšek, Anton Kokolj in Fr. Flis.

Slednjič spregovori vlč. g. prvomestnik o ljubljennem deželnem očetu, ki so takrat bivali na južnem Francoskem in preblagem nadvojvodi Albrehtu ter sklene zborovanje s trikratnim živio presvetlemu cesarju.

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

Ko je nekdo v »Slov. Nar.« (št. 46 l. 1869.) prodajal svoje puhle nazore o sv. zakonu, mu Kosar takoj oporeka v »Zg. Danici«¹⁾, rekoč: »da je ova razprava preprežena s hudimi pomotami in torej jako nevarna vsem bralcem, ki stvari bolj na tanko ne poznajo. Temu nasproti je dolžnost katoliških, v tej reči zvedenih pisateljev, stvar pojasniti, nevarnost odstraniti«. Dasiravno je njegova pisava v tej borbi povsem stvarna, vendar mu je sveta jeza včasih pero tako zasukala, da bralec lahko opazuje, kako je kuhalo v njegovem sreč. Nekateri posvetnjaki, in med njimi tudi dr. S., radi bi namreč sv. zakon iz visočin »velikega zakramenta v Kristusu in cerkvi«, kamor ga je sam Bog povisal, ponizali ter porinili med svoje papirne pogodbe, po katerih bi svobodno brskali s svojimi peresi in jih tudi razbrskali, če bi to zahtevali ali lagodni zakonci, ali če bi to utegnili kazati kakemu sebičnemu pravniku. Gladko in jasno dokazuje Kosar svojemu nasprotniku, da se je postavil na krivo stališče, meneč, da je katoliška cerkev le »stranka«, ki se zastran zakonskih pravic z nasprotno »stranko« prepira. Sv. cerkev je veliko več neodvisna, samostalna in samooblastna družba, kraljestvo božje na zemlji. In prav krivo stališče, na katero se je postavil dr. S. nima več trdnih tal pod seboj, in torej ga je iz lahkega premagal.

Kosar še drobtinice ni preziral, nego jih je v tistem času, ko še ni bilo obilnejšega kruha za Slovence, pridno pobiral ter jih podajal ukaželnemu ljudstvu, da se je vsaj nekoliko otešilo ter utolažilo najhujši glad. Uredil je šest letnikov »Drobtinice« in sicer od 16. do 20. letnika; petero jih je izdal pod tajnim imenom »izdalo ravnateljstvo lavantinskega seminarija«, in samo dvajsti letnik pod lastnim imenom »uredil Franc Kosar, dekan na Kozjem«. In ko je pokojnik s tem letnikom uredništvo odložil, zaspale so »Drobtinice«, dokler jih vrli pisatelj²⁾ v Ljubljani zopet predrami z budnim svojim peresom. »Delavci so se razšli, Drobtinice so osamele. Kedaj izidejo zopet drobtinice?« — tako tožuje Kosar v predgovoru 20. letnika.

Toda on »Drobtinice« ni le urejal, nego je ostal vedno zvest pisatelj za nje. Lepo je opisal življenje Mihaela Stojana, širtega urednika »Drobtinice«, iz-

glednega dušnega pastirja in dekana braslovškega³⁾. »Hvaležnost je lepa, a redka čednost«, tako prične živopis, in prav ta redka čednost kinčala je Kosarja, ki je dobrotniku svojih mladih duhovnih let postavil »spomenik v domači škofiji, da se Stojanovo ime ohrani kakor draga svetinja za zgodovino škofije, a tudi spomenik za slovensko zemljo, da kadarkoli se bo zgodovina slov. slovstva pisala, se tudi dostojno spominjajo dela Stojanova«.

Ista lepa čednost hvaležnosti nagnila je ranjega, da je opisal tudi življenje stolnega prošta Mihaela Pikla²⁾. »Naj tudi on — namreč Kosar — ki nja življenje popisati namerava, svoje podvzete opraviči. Dozdeva se mu, da izmed zdaj živečih ni nihče za ta posel toliko opravičen, kakor on, ker je živel celih 24 let z njim v najsrčnejši, nikdar kaljeni prijateljski zvezi, celih 9 let z njim bival in živel ter se z njim vred trudil v enem in istem poklicu in imel priliko dan na dan gledati na dno nja poštenega in bogoljubnega srca in spoznavati nja žalost in veselje. Da si pa ga hvaležna ljubezen k pisanju nagiba, mu bo vendar le edina resnica pero in roko vodila«.

Kosarjevo blago in blagoslovljeno delovanje v mariborskem semenišču bilo je ravno v pravem tiru, Kosar sam v najlepših letih moške čilosti, ko mu ustavi voz nestrpni liberalizem. Odločnega in duhovitega zagovornika katoliških in narodnih načel liberalizem ne more in ne sme dalje trpeti na tako važnem in uplivnem mestu, kakor je služba semeniškega duhovnega vodje. Zato napenja in napenja svoje moči, in bil je ravno že dosti močan, da je spodrinil Kosarja. Liberalci namreč so zagnali glas, da je prav v mariborskem semenišču ognjišče, pri katerem se razgrevajo vneti duhovniki in goreči narodnjaki, a Kosar da piha na žrjavico, da ogenj ne umrje.

O teh razmerah poročali so vladi ljudje in časniki, ki nam niso niti prijazni niti pravični, in prišlo je tako daleč, da je bilo pozvano redarsko oko, naj gleda nanj in naj opazuje njegovo delovanje. Slednjič mora se blagi duhovnik umakniti lažnivim pričam, ki so ga kakor nekdanj Kristusa tožile, da je nevaren državi, in vlada je sodila, da je boljše, če se Kosarja odkriža, nego da trpi cela država. Vsled takih homatij prosil je pokojnik za dekanijo kozijansko, katero je tudi dobil.

To je bila bolest za celo škofijo in huda žalost zlasti za semenišče. Bogoslovci so hodili nekako obupni po bogoslovju, ko zvedo neljubo novico. Kosar sam pa se precej spravi z božjo previdnostjo in tolaži tudi nas rekoč, da bi bilo pač nespametno kregati se z božjo previdnostjo. Za kratek čas pa nam pové nekaj, kar je o svojem času doživel, vozeč se na ladji po Donavi iz Linca na Dunaj. Z menoj — pravi Kosar — vozili sta se tudi dve usmiljeni sestri. Uprašam nji, odkod da sta in kam se vozita? Pozvedujem tudi, imajo li v samostanu lastnega duhovnika? Odgovorita mi, da je njih ljubi spiritual ravnokar prestavljen. »Ali nič ne žalujete za njim?« — »Bi se pač bale zameriti ljubemu Bogu, ker njegova sveta previdnost nam je že poskrbela za drugega duhovnika«. Ta odgovor — priznava pokojnik — bil je za me, in naj bode tudi za vas krščanski nauk o previdnosti božji.

† Jožef Simonič.

Dne 14. febr. t. l. so pri Sv. Petra pri Radgoni hladni zemlji izročili truplo pokojnega g. zlatomašnika Jožefa Simoniča. Po kratki bolezni previdenih s sv. zakramenti jih je smrtna kosa v 82. letu pokosila. Mirna,

¹⁾ Dr. J. S. in »nova posvetna zakonska postava«, ponatis. iz Zg. Dan. Jož. Blaznik v Ljubljani.

²⁾ Drobtinice 21. letnik uredil dr. Fr. Lampe v Ljubljani 1887.

³⁾ Drobt. l. 1865—66.

⁴⁾ Drobt. l. 1869.